

فرهنگ

واژه های تّورکی

در کوردی

تالیف: شاهپور نوری

بسم الله الرحمن الرحيم

تدوین فرهنگ و لغتنامه سبب پیشرفت روابط اجتماعی میان انسان ها می شود .
اما تنوع لهجه ها و شیوه های گوناگون یک زبان ، مانع بزرگی برای تدوین یک فرهنگ جامع و کامل است .
زبان کوردی دارای لهجه های متنوع زازکی ، هورامی ، کرمانجی و .... است . بنابراین ، این فرهنگ تنها توانسته است فقط بخش کوچکی از واژه های تورکی در کوردی را نشان دهد .

آموزش خط کوردی:

ارسلان: نه ر سه لان

اردک: ئورده ک

خاتون: خاتوون

طوطی: توتوتی

انسان: ئینسان

حوری: هووری

وطن: وه ته ن

آ

آچار (آچماق : آچ + آر): ناچه ر / هاچار / هاچه ر

آچیق (آشکار؛ آچیق - آیدین): ناچاخ

آچیق (روشن؛ آچیق ساری: زرد روشن): ناچخ / ناچوخ

آخچا باش (نام گیاهی است): ناخچه باش

آختارما : نه خترمه (اسب به غنیمت گرفته شده از دشمن) / یه خترمه (اسب غنیمتی، اسب یدک، اسب بدون سوار در مراسم عزاداری) / یه خته رمه

آخور : ناخور / نافر / هافر

آدا (جزیره): ناد

آرخالیق (نوعی لباس): نه خله خ

آرخا (پشتیان): نه رخه

آراز (رود ارس): ناراز

آران (قشلاق، سرزمین گرمسیر): ناران

آرخاییین (مطمئن): نارخه یان / نه رخه یان

آروانا (شتر): ناروان / ناروانه

آزوقه: نازوخه / نازوقه

آس (حیوان آدی؛ قاقم): ناس

آستر (آستار): ناسته ر / ناسه ر

آش: ناش

آغیل (آغل، آخور): ناغه ل / غه ل

آقا / آغا : ناخا / ناغا / ناغه

آوو / یالوو (اود- یالوو) (شعله آتش) : هالاف

آلتون (قیزیل) : نالتون / نالتون

آل - وئر (آلیش - وئریش) : نالویر ؛ نالش ویرش

آلیز (بیماری): نالوز (غم و اندوه)

آل (اصطلاح آل قانینا بویانماق): نال (سرخ کمرنگ) / نائنال (گل سرخ رنگ)

آلاق / آلاخ (گیاه هرز): نالآخ

آلچاق (پست فطرت): نالچاخ

آل (آل آرودادی): ناله / هال / یاله

آماج: نامانچ / عه مانچ

آ

اٲك (دامن) : ناته گ / نه ته گ

اخته (آختا) : نه خته / يه خته (اسب سواری، اخته)

الك (غربال): هیله گ / نیله ک

ارک (منیم سیزه ارکیم وار) : نه رک (وظیفه، مسولیت، رنج و زحمت)

اروو (پساب، آب صابون و...): ناراو

امروت / آرموت (گلابی): نه مرو / هارمی

امک : نه مه گ / نه مه ک (رنج و کار، احسان)

ا
ء

ائل : ئئيل / عئيل / ييل

اَوْ

اوبَا oba : هۆبه ، نۆبه / هۆب

اوتاق : وتاخ / وه تاخ / وه تاغ

اودا (اوتاق): نۆده / هۆده

اورتا (وسط): نۆرت

اورتا (وسط): نۆرته / وه رته (فرش وسط اتاق)

اوجاق : وجاخ / وجاغ / وه جاخ / وجاخ زاده : سيد / وجاخدار : مهمان پرست

اوخای (حرف آرامش و پسند): نۆخه ی / خه ی

اوردو (قشون): نۆردو / نۆردی / هۆردو

اویون (مکر و حيله ؛ باری): نۆین / نۆینباز (مکار)

اَوْ

اَوْلاَغ (انششك): وَاَخ / نَوَاَخ

اَوْغُوْر : نُوْعِر (يَمَن سَفَر ، اَوْغُوْر)

اَوْشَاَق : وِشَاَق (جَوَان)

اؤ

اؤلکه : نؤلکه / وئکه (سرزمین)

اؤرده ک : نؤرده ک

اؤ

اؤتۆ (اطو) / اؤتمک : نوتو / وتو / وتی / وتوو کردن (اطو کردن) / وتوو کیشان (اطو کشیدن)

ای

ایستی اوت (ایستوت : خردل): ئیسۆت / ئیسیوه ت

ایشگیل : نیشکیل (چوبک پنجره بند)

ایگید (شجاع): عه گید / عه گیت

ایناتماق (باور کردن): ئینان (باور)

ای

ایرغات / ایرقات (کارگر): به رخت

ب

باتلاق: باتلاخ / باتلاغ

باجی: باجه / باجی (خواهر بزرگ) / شا باجی (خواهر شوهر)

باسلیق (نوعی شیرینی): باستیک / باسلق / باسوخ / باسوق

باش: باش (خوب، رئیس) / باشتر: بهتر / باشی: رئیس؛ خوبی

باشلیق (کلاه): باشلوخ

باغ (بیر باغ یونجا): باقه

بالتا (تبر): بالتته

بالدیز: بالتوز

بایقوش (اکو / اگو: فرهنگ معین): بایه قوش

بالاق (بچه گاو میش): پالاخ / پالاغ / په نخ

بالیق (شهر "خانبالغ: شهر پکن): پالنه (شهر بزرگ)

بایراق (بایداق: پرچم): به یاخ / به یداخ

بایراقدار (پرچمدار): به یاخدار / به یداخدار

بایات: به یات (خوراک شب مانده)

بلگه (دلیل و سند): به نگه

به به: به به (نوزاد)

بَبک: ببیک (مردمک چشم)

بگ / بیگ: به گ

بگیم (منیم بگیم): به گم (کلمه احترام به ارباب)

بگنمک (پسندیدن): به گه ن (پسند)

بئل (کمر): به ل / به له باریک (کمر باریک)

بئل: پال (۱- پشت ۲- کمر ۳- کمر کوه، کوه، دامنه کوه "گویجه بئل")

بئشیک (گهواره): بئشک / بئشیک / بئشکه

بوخچا: بوخچه

بۇدالا (استانبولی): بۇده له (مرد بدشکل و تنبل)

بۇغا (اۆكۆز): بوغه

بۇرغو: برغو / برغی / بورغو / بورغی (میخ پیچ)

بونچاق (قباله ، سند مالکیت): بنچاخ

بۇران (توفان): بۇران

بۇرو(لوله): بۇری (لوله و شیر آب) ؛ شیپور ، دود کش سماور

بۇش: بۇش (میان تهی)

بوشقاب (بشقاب): قوشقاب / قوشقاپ / قوشاب

بۇغما: بۇغمه (بیماری خناق)

بۇیاق (رنگ): بۇیاغ / بۇیاخ (واکس)

بویاقچی: بۇیاغچی (واکسی)

بویاچی: بۇیه چی (نقاش ساختمان ، واکسی) / بۇیه کاری: نقاشی ساختمان

بۇغ (بُخار): بۇخ

بۇبر / بیبر (فلفل): بیبه ر

بیزو (گوساله): بزئ

بیج: بیج / بیج (حرامزاده)

بیچیم (شکل و هینت ، ترکی استانبولی): بیچم

بیله ک: بیله ک

پاپاق (نوعی کلاه): پاپاخ / پاپاغ

پاخیر (مس): باقر / باقر / پاخر که ر(مسگر)

پای: پای (قسمت)

پکی (ترکی استانبولی): په کی (بسیار خوب ، باشد)

پؤسکؤل: بسکؤل / بسک (کاکل ذرت)

ت

تاپور : تابوور (هنگ ارتش)

تاخیم (ترکی استانبولی) : تاقم (دسته ظروف چینی ، گروه همکار ، دندان مصنوعی)

تالان / تالاماق : تالان

تامغا: ته مغه (مهر اداری) / داغمه

تبئه : ته به نه (سوزن لحاف دوزی)

تپسی (ترکی استانبولی ، سینی) : ته پسی

تپه : ته په

ترس : ته رس (واژگون)

تکه : تکه (بز نر)

توره مه: توره مه (نسل)

تولک : توله ک (ریزش مو و کرک)

توک : تووک (پر ، مو)

توپچو: توپچی (توپچی ارتش ؛ دروغگو)

توپلاق : توپلاخ / توپلاخه (برهم انباشته)

توخ : توخ (چاق ؛ رنگ سیر)

توخماق (تخماق): توخماخ (چماق)

توز: توز (گرد و غبار)

توی : توی (عروسی)

توش: توش (باهم روبرو شدن)

جار (بیر جار : مدتی): جار

چاتال : چه تال / چه ته ل (چوب یا فلز دو شاخه که تفنگ را بر آن گذراند، خیمه کوچک، توده خرمن، چنگال
غذا خوری)

چاتلانقوش: چه فلانقوچ

چاخان : چاخان

چاشماق / چاش باش : چاش (سرگردان ، هاج و واج)

چاشماق / شاشماق (ترکی استانبولی): شاش (پریشانی فکر، اشتباه کننده، شاش، پریشان، سردرگم، لوچ) /
شاش و ویش (مبهم و نامعلوم)

چاووش: چاوه ش (گروهبان)

چاغ: چاخ (۱- وقت و زمان ۲- مخفف بنچاغ " سند مالکیت") / هاوچاخ (معاصر)

چاققال : چه قه ل

چاپاجاق (ساطور): چه په چاخ / چه په چاغ

چاپماق / چپوو : چه پاو / چه پؤ (چپاول و غارت)

چاخماق : چه خماخ / چه خماغ (۱- چخماق ۲- تفنگ ۳- فندک)

چاخماق / شاخماق / شاخیماق : چه خماخه (آذرخش)

چاییر (چیمن - چاییر): چایه ر

چتین : چه تن / چه توون

چپر: چه په ر (۱- پرچین ۲- چاپار و پستیچی ۳- سنگر)

چپیش (بُزغاله): چه پؤش / چه پیش

چپیک چالماق: چه پک / چه پکه

چرچی : چه رچی (پيله ور)

چکیج / چکیش (چکش): چاکوچ / چه کوچ / چه کوش

چومچه (چُمچه) : چه مچه / چه مچک

چوره ک : چوره ک (نوعی گرده نان)

چؤل : چؤل / چؤل ؛ چؤلگه : بیابان

چوماق (چُماق): چوماخ / چوماغ

چوغلوق: چوول (سخن چینی)

چوُخا (نوعی لباس): چوُغه

چووغان (نام گیاهی) : چوُغان

چیزمه (استانبولی): چیزمه (چکمه)

خ

خاتون: خاتوون / خاتون / خات ؛ خاد (مخفف خاتون) / خاتئ

خان : خان

خان باجی: خانباچی (خواهر شوهر)

خانیم : خانم / خاتئ

خَزَه ل : گازَه ل (برگ خزان)

خوو : خاو (پرز قالی)

خوُخان (اوشاق قوخوردان): خوُخولئ

خوتک / خوده ک : گه ده ک (بچه گاومیش سه ساله)

خیخماق (دوه نی خیخماق): ئیخ (خواباندن شتر) / خیا

خیرخیم : قرخن / قرخنه (پشم نامرغوب)

دانش / تاش : تاش (صخره صاف و بلند در کوه)

داغ (داغلاماق): داخ / داغ

دامار (رگ): ده مار / شاهرگ

داوار : ده وار / ده ویز (ستور ، جانوران اهلی)

داهی (داخی ؛ دیگر): داهی ؟ / ده خی (دیگر چه؟)

دایانماق دوزمک – دایانماق): دایاخ (صبر)

دایلاق (دوه بالاسی): دیلاخ / دیلاغ / ده یلاخ / ده یلاغ

دبیه (ظرف ؛بیر دبیه سوت) : ده بوو

دده : تاته

دره : ده ره (دره)

ده لی (دیوانه) : ده لی

دوه : ده فه (حوشتر ، وستر)

دوه قولاغی (نام گیاهی است): ده وه قولاغی / ده وه قولاغی (گیاهی برای دوغبا)

دوغان (نوعی پرند شکاری): دوغان

دوغراما (جاجیق) : دوغرامه / دوغره مه (سالاد خیار و ماست)

دوغرو (درست): دوغری

دولاق (ساق پیچ) : دولاخ

دولمه (دلمه): دولمه

دوندوزما (بستی): دوندومه / دوندومه

دول : تول (جنین) / دول (بچه)

دوشک (تَشک): دوشه که / دوشک

دوگمه ، دویمه : دوگمه

دوگون / دو یون (گره): دوگون

دوستاق (زندان): دوساخ / دوساق (دوساخ خانه: زندان)

دومان (مه ، میغ) : دومان

دوواق (رو بند عروس): دیواخ

دیره ک (ستون) : دیره گ / دیره ک

دیل (اسیر): دیل

دیل (زبان) : دیلباز (زبان باز و سخندان) ؛ دیلبلان (دیل بیلن: زبان باز و سخندان و زیرک) ، دیلبه ند (مترجم)

دیلمانج (مترجم): دیلمانج

دیله کچی : دیله کچی (شفیع)

دیمدیک (منقار): دومدوک / دوندوک

دینج (آرام و آسوده): دینج

ز

زیل (فضله پرنده): زیل

س

ساج : ساج

ساجاق (منگوله) : ساجاخ / ساچاخ / ساچاخه

ساغ : ساغ / ساخ / ساق / ساغتر (سالم تر) / ساخی ؛ ساغی (سلامت ، بی عیبی) / سه ر ساغی (سلامت) /
له ش ساغ : تن درست / ناساخ ، ناساغ : بیمار

ساغلام (درست) : ساغله م

سالخیم (خوشه انگور) : سالخم

سانجی (درد) : سانجی (قولنج ، نوعی بیماری کشنده ستور)

سرت (سخت) : سرت

سکله (سید ، زنبیل) : سه ل / سه له

سنرچه (گنجشک) : سه رچه

سواجبلاغ / سرین بولاغ : سابلاغ / سابلاغ (شهرمهاباد)

سونا (اردک) : سونه

سوراغ : سوراخ / سوراغ

سووغات (ارمغان) : سه و قات / سه و قاتی (کادو)

سوولاماق (تیز کردن با سنگ چاقو تیز کنی) : ساو (تیز شده با افسان)

سولاق (آبشار) : سوولاو / سولاق (آبشار ، ناودان) / سواق / سوولاوگه (ناودان) / سوولاوک / سوویلاق /
سوویل

سواق (گل کاه اندود) : سواغ / سواخ / سیواخ / سیواغ / سیواق

سوویوق (سرد ، سرما) : ساواق

سوز : سوز (قول و پیمان) / سوزه کردن (ترنم کردن ، سراغ کردن خبر ، بو بردن)

سوت (شیر خوارکی) : سوت / سووتیان (پستان بند)

سورگو (ترکی استانبولی) : سورگی (زبانۀ قفل چوبین در)

سورگون (تبعید) : سرگون

سورمه (سُرْمَه): سورمه

سونگو (سرنیزه): سونگی

سیرتقیق : سرتغ

سینیر (سرحد) : سنور

ش

شاپلاق (سیلی): شه پلاخ / شه پلاخه / شه پلاغ / شه پلاغه / شیلپاخ

شبه (موج): شه پؤل / شبه ل / شه پولدان (شاپییلداماق ، موج زدن)

شیو / شوو (ترکه سبز درخت): شیف / شووکه / شووئ / شف / شفک

شیش (سیخ کباب): شیش / شیشه

شیشک : شیشه ک

شیلناق / شیلناق لیق : شلتاخ / شلتاغ

شوراق : شوراخ

ق

قاب : قاب (بشقاب)

قبا : قه به / قه با (کلفت ، لندهور)

قباق (کدو) : قه باغ

قباقاجاق (ظروف): قاپوقاچاخ / قاپوقاچاغ

قابلاما (قابلمه): قابله مه / قابله مه / قاوله مه / قابلوخ

قابیرقا / قابیرغا : قه برخه / قه برغه

قاپی : قاپی

قاپاتماق (بستن) : قه پات کردن (بستن) / قه پات (بسته)

قاپاق : قاپاخ / سه ر قه باغ (پوشش ظرف) / قه باخ / قه پاغ

قاپماق (گاز گرفتن): قاپار / قاپگر (سگ گاز گیر ، ادم موزی) / قه پال (گاز با دهن باز) / قه پال گرتن (گاز گرفتن) / قاپال لیدان (گاز گرفتن)

قاپماق (ربودن): قاپین / قه پا (ربوده شد) / قه پانن ، قه پانندن (ربودن) / قویؤ (رباینده)

قاپیچی (دربان): قاپیچی

قات (طبقه، لایه): دو قات (دو طبقه ، دو اشکوبه ، دو چندان) / قات قات (چند طبقه) / یه و قات (یک طبقه)

قاتار: قه تار (رده، قطار ستور، نوعی از آهنگ در موسیقی کردی، قطار راه آهن، صف خوب آبیاری، کمر بند جای فشنگ)

قاتما (ریسمان): قاتمه

قاتماق / قارتماق / کرتماک : قه تماخه / قه تماغه

قاتیق : قاتغ (لبنیات)

قاتیر (قاطر): قاتر / قانتیر

قاتیر داششاغی : قاتر داشاغی (آلو بخارا)

قاجار : قه جه ر

قاچ / قاش : قاش (نیم دایره، برش از میوه پالیزی، قاچ، نگین)

قاچاق : قاچاخ / قاچاغ / قه چاخ / قه چاغ

قاچاقچی : قاچاقچی / قه چاخچی

قاچماق: قاچان (نا آرام ، رباینده ، دويدن) / قاچاندن (دويدن ، ربودن)

قارا : قه ره

قاراواش (قره باش : نوکر): قه ره باش / قه ره واش / قه رواش

قارا باش (بیر جور آورده ک) : قه ره به شه (مرغابی سیاه)

قارالتی / قره لتی : قه ره نتو (شبح، سیاهی از دور)

قاراوول : قه ره ول / قه ره ولخانه (پست نگهبانی)

قارپیز / قارپوز : قارپوز

قارت : قه رت (میانسال، نوپیر، خشن، زیر، محکم) / قه رت بوون (زبری، قوی، عصبانی)

قارتال (قره قوش) : قه رتال / قه رته ل

قارتیماق (پیر شدن ، خشن شدن پوست بدن) : قه رتیش (پوسته انداخته شده مار، پوست و پولک ماهی)

قارغاشا : قه ر قه شه (شلتاق، مشکلات زندگی)

قارغی (نی) : قه رغو

قاری (پیر زن) : قاری (پیرزن لکنته)

قاز : غاز

قاز آياغی (نام گیاهی است): قازیاخه

قازالاق (نام پرنده ای) : قازه لآخ / قازه لآخی / قازلاخ

قازان: خه زان / قه زان / خه زگان / قازانگ / قازان (دیگ ، سود تجارت) / قازانچه (دیگ مسی کوچک)

قازانچی : قه زانچی (دیگ ساز، مسگر)

قازانج : قازانج / قه زانج / قانزاج / قازانج کردن (بهره بردن)

قازما (کلنگ) : قازمه / قه زمه

قازیق (میخ): قازووخ

قاش (ابرو): قاش

قاش (اوزوک قاشی): خاش

قاشقا: قه شقه (نحس)

قاشیق: قاجوق / قاشوخ

قاغا / قاقاش (بویوک قارداش): قاقا / گاکه / کاک / کاکا / کاکه / که ک / کاکۆ / کاکى که کۆ / که کى

قالابلیق (ازدحام): قه ره بانغ / قه ره بارغ / قه له بانغ

قلاق: قالاخ / قالاغ / قه لاخ / قالاغ / قه لاخدان ، قالاخدان ، قالاغدان (انبار تاپاله)

قالپاق: قه لپاخ (چوب زین، کلاه پوستین)

قالتاق: قالتاخ / قالتاغ (قالتاق، چوب داخل زین، کنایه از پیر فرتوت و از کار افتاده)

قالخان (سپر): قه نخان / قه نغان

قالقان: قلخان (خاری است که دارای مصرف سوختی می باشد) قه نغان

قالین (ستبر): قاله ن

قامچی (تازیانه): قامچی / قه مچی

قامیش / قمیش (نی): قاموش / قامیش / فه میش / قامیشه لان ، قامیشه نین: نیزار

قان: قان (خونبها)

قاووت / قووت: قاوت / قاوووت / قاووت / قاووت

قاوورماق / قاوورما (فرمه): قاورمه

قاووق / قووق: قاوخ / قاوغ

قاوون / قاغون / قووون (خریزه): قاون

قایچی (قیچی): قه یچی / قینچی / قاجی / قاجین (قیچی کردن)

قایقاناق (خاگینه): قه یقه ناخ

قایماق (خامه ، سرشیر): قه یماخ / قه یماغ

قاییش (کمر بند چرمی): قاریش / قایش

قاییق (گمی): قایخ / قایه خ / قایغ / قایغه وان: قایقران

قدغن (یاساق): قه ده غه کردن؛ یاساخرندن (قدغن کردن) / قه ده خه / قه ده غه

- قره پول : قه ره پوول (پول خرد)
- قره چول : قه ره چول (بیابان برهوت، آخرین بازمانده از عشیرت)
- قره چی (کولی) : قه ره ج / قه ره چ / قه ره چی
- قره قوش : قه ره قوش
- قشوو : قاشاخ / قاشاغ / قاشاو / قه شاو / قه شو / قه شاو
- قلبی : قه لیه (برآمدگی)
- قنیم (دشمن): غه نیم
- قوچ : غورچ / قوچ / قوچ قوچانی (شاخ به شاخ شدن)
- قوچاق : قوچاخ / قوچاغ (چست، چالاک، بادپا در پیاده روی)
- قور : خوری (گرگر آتش)
- قوروق (قرق) : قورخ (مزرعه یا بیشه اختصاصی، حمام قرق) / قورغ
- قول (دست) : سه ر قول (سر آستین، سر نگهبان)، سه ر قوله / قوله ست، قولپچ (دست بسته، دستگیر شده) / قوله ن، قوله ند (بازو بند زینتی)
- قولچوماق : قولچماغ
- قولچو : قولچی (مامور داروغه، پلیس شهری)
- قولاج : قه لاچ (میان هر دو دست و بازوی باز)
- قولپ (دسته، دستگیره ظرف؛ از یک واژه یونانی): قولب / قولپ
- قوو : قاف (پوسیده درخت که افروزنه سنگ چخماق شود)
- قورقوشون (قورغوشون): قورقوشم
- قوشون (قشون) : قوشه ن
- قولاق : گوی قولاخ / گوی قولاغ : گوش یه زنگ (گوی به معنی گوش است)
- قولتوق (زیر بغل) : قولتخ
- قومارالاماق (محاصره کردن) : گه مارو (محاصره، یورش) / گه مارودان (محاصره کردن)
- قوناق (مهمان در ترکی آذربایجانی و مهمانخانه در ترکی استانبولی) : قوناخ (خانه مهمان پذیر) / قوناغ
- قوتان : قووتان (پلیکان، مرغ سقا)

قورباغا : قه رواقه / قورباق / قورواق / قروبوق

قورخماق (ترسیدن) : قورفاندن (ترسانیدن)

قورماق (ساعت قورماق): قورمیش (کوک ساعت)

قوش : قوش (پرنده شکاری)

قوشقو : قوشقی (آماده رمیدن، رموک، عصبانی)

قوشقون : قوشقن (پاردم زین اسب) / قوشقنه / قوشقونه

قوم : قم / قوموم

قول (برده) : قول

قورتولماق (پایان یافتن ، رها شدن): قورتال

قورومساق : قورمساخ / قورمساغ

قیچ : قیج (دختر، زانو، ساق پا، شخص دندان آشکار، حساس)

قیراق (گوشه و کنار): قاراغ / قراخ / قه راخ / قه راغ / قه راغ گرتن : از مردم کناره گرفتن / قه راغه (لبه ، کناره)

قیرباچ (شلاق): قیرباچ / قه رباچ / قورباچ / قورباچ

قیرتماق : قیرتان / قیرتین (گسسته شدن با دندان و قیچی، شکسته شدن تخمه با دندان) / قرتاندن ، قرتانتن (با دندان یا قیچی قطع کردن، شکستن تخمه با دندان) / قیرتن : جانور جونده

قیرخماق: قرخاندن ، قرخ کردن (تراشیدن موی سر، هرس کردن درخت) / قرخ (موی کوتاه شده)

قیرلانغیج / قارانقوش : قه رناقوچ (خفاش)

قیرما : قرمه (نوعی تفنگ)

قیروو (شبلم): قه راو

قیز (دختر): قز / قیز

قیزیل : قزل (گوسفند رخسار قرمز)

قیزیل قورد : قزلقورت / فزه لقورت / قزلقورت (کوفت، کرمی سمی برای دام)

قیسیر : قسر (سترون)

قیشلاق : قشلاخ / قشلاغ

قیلاووز (راهنما) : قه لاوز

قیندیرغا (نوعی گیاه) : قه نده رغه

قیلچیق : قالجغ (برز خوشه غله خشک)

قیلینج / قیلینج (شمشیر) : قلیج / قلیج / قلیج / قلیج / قلیج

قیی (فریاد) : قاو (صدای بلند) / قاو کردن (با سر و صدا راندن ، هو کردن ، صدا زدن) / قاوتاندن (با سر و صدا راندن) / قاودا خه ستن : شایعه پراکنی / قوو

قییماق (نارین دوغراماق) : قییمه

قییماق: قییمیش (روا دیدن)

قیییاق (نوعی گیاه) : قه یاخ / قه یاغ

ک

کنشیک : نیشک / کیشک

کشیک چی : کیشکچی

کرپیچ: که رپوچ / که رپیچ (ناجور)

کرتیک (کرتمک): کرتته (شیار بر چوب، چوب خط)

کردی : کردو / که رد / که ردو

گرمه : که رمه (سرگین پامال شده خشک و سفت)

گره نئی (کله نئی : داس بلند): که له ندر / که له ندی

گسسک (کلوخ) : که ستک / که سه ک

کلک : که له ک (توده سنگ، سنگچین)

گم : که م (غریبال سوراخ درشت)

کوچری : کوچه ری

کورپو: که رپه

کول : کول (آبخور دام از چوب یا سنگ،)

کولک (کولاک) : وه له ک (گردباد، کولاک)

کوله (برده) : کوله

کوک (چاق) : کوک

کوک : کوکی (اساسی)

کولگه (سایه) : کولگه (جای اتراق شکارچیان)

کومه : کومه

کومج (کماج) : کومج

کومک : کومه گ / کومه ک

کومور: کومور

کۆوه ر: کوور (بزنر دو ساله)

گ

گده : گه ده (فلان ، پسر) / که ده / گه ده ی ، گه ده بی : دوران کودکی

گره ک : گه ره ک (لازم است ، باید) / گه ره ک نا گه ره گ (خواه نا خواه) / گه ره که

کؤوشه مک / گه و شه مک (نشخوار کردن) : قاویش (نشخوار) / قاویچ

گه و شک (سُست) : گه و شه ک

گه وه زه (ترکی استانبولی) : گه وه زه / گه فه زه (متکبر ، خودبین)

گون (نام گیاهی است) : گاون / گه وه ن

گورمک (ایش گورمک ؛ گوره و: وظیفه) : گوره (کار) / گوره بیش (نوگری کار کردن) / گوروه (کار)

گوزه ل : گوزه ل

گوک (آبی) : که وگ / که وک

گؤگر چین / گؤیرچین (کبوتر) : گؤگه رجین

گؤینک : گوملک

گؤزگؤ (آینه) : گوزگی

گول چیچک : گول چیچه ک (گلهای صحرایی به طور عام)

گؤلشمک (گؤلش) : گولاش گوله ش

گؤنه باخان (آفتاب گردان) : گؤک باخان

گؤنگ (تنبوشه) : گؤنگ / گؤنگه

گدیک : گه دووک / گدو / گدوک

گمی (کشتی ، قایق) : گه می / گه می / گه میه / گمی وان ، گه میه وان : ناخدا

گنج (جوان) : گه نج / گه نجی : جوانی

گیله (تخم چشم) : گلی (مردمک چشم) / گلی کؤر : نابینا

گیله لنمک (اوزوم گیله سی) : گله گله (دانه دانه) / گلو گلو / گلو: دانه انگور ، حبه ، دانه دانه شدن سمنو
و... / گلی : حبه انگور ، دانه انگور / گولو

ل

لاواش (لواش) : لاباشه

لاچين : لاچين (پرنده ي شكارى شاهين)

لچک / لنچک (روسرى زنانه): لچک / له چه ک / له چک / له چیک / له چ

م

مارال (آهو) : مه رآل

ممه : مه م / مه مه / مه مك / مه مل / مه مله

مينجيق / مونجوق : مه نجوق

ناجاق (تبرزین): ناچه خ / نه چاخ / نه ژاخ / نالجخ : تیر

ناخیر (گله گاو) : ناخر (رمه‌ای که شب در صحرا می ماند، گله گاوها، چوپان گاوها)

تته : نه نه / نه نه ک

نوکر : نوکه ر

و

وه ل (خرمنکوب چوبی)؛ ول سورمک / وه ل قوشماق: هؤل (خرمنکوبی) / هؤل که ردش (خرمن کوبیدن)
/ هؤلّه (خرمنکوبی)

وئج (وئج ینه دنییل / وئج ینه گلمیر): وه ج ، وه رج (شان، احترام، ارزش، بهره، نیاز)

هاچا: حاچه / هاچه (شاخه درخت)

هانا: هه نه (وسيله‌ای چوبی در دارقالی)

هله: هه له (هنوز هم)

هَنک (طنز و شوخی): هه نه ک / هه نک

ی

یاپینجی : یاپنجی (دیوجامه، پالتوی نمدی)
 یاتاق : یاتاخ (مکان، رختخواب، جا) / یه تاخ
 یاخا (یقہ) : یاخه / یاقہ / یه خه / یه قہ
 یاریاق دولماسی : یاپراخ / یاپراغ / یه پراخ / نه پره خ (دلمه برگ مو)
 یاریم (نصف) : یارم
 یازی : یاز(نوشته) / یازخانه (دبیرخانه)
 یازی (چؤل) : یازی
 یازیق : یازوخ / یازوغ
 یاسا : یاسا (روش، قانون) / یاسایی (قانونی)
 یاساق (ممنوع) : یاساخ / یاساغ
 یاستیق (بالش) : یاستوخ
 یاشماق (نقاب، روبند) : یاشماخ / یه شماخ
 یاغ (روغن) : یه خدان (روغن دان کوچک)
 یاغی (شورش، دشمن) : یاغی / ناخی / یاخی / یاخی بوون : یاغی شدن
 یاغیز (خاکستری رنگ) : یه غز
 یالانچی : یالانچی
 یامان : یه مان (زرنگ، عجیب، شجاع، نیرومند)
 یانیلماق (یانلیش) : یانش (اشتباه)
 یواش : یاباش / یه باش / یه واش
 یایلاق (بیلاق) : نیلاخ / له یلاخ / له یلاغ
 ینده ک / یه ک : یه ده ک
 یئر: یه ر

یئر به یئر انله مک (انجام دادن) : یه ر به یه ر / یه ر و یه ر (برابر، انجام شدن)

یئر کوؤکو (هویج) : یارکوؤک

یئزنه (داماد): یه زنه (شوهرخواهر) / یه زه ن (داماد)

یئلکن (بادبان کشتی): یه رکه ن / یه لکه ن

یئم (علف برای حیوان): ئیم / ئیم / یئم

یئمیش (میوه): یه میش

یؤخا (بیر جور چوره ک): یه و خه / یؤخه

یورد (سرزمین): یورت (چراگاه)

یورغا (یورغه): ویرغه / یورغه

یوروش (یوگورمک : یوگور + وش = یوگوروش ⇐ یوروش) : یوروش

ییغماق (غارت کردن): یاخمه (غارت) / یاقما

منابع:

فه رهه نگی فارسی - کوردی: حه مه که ریم عارف ، چاپی یه که م ۲۰۰۶